

naroda in tudi ne našega stanu, ki ne bode več zadnji, ampak med prvimi, kakor se že sedaj kaže v obrisih in kršeno mesto mu pristoja po veliki važnosti poklica.

Le malo dobre volje in potrpljenja je treba!

Za pravo upokojenega učiteljstva.

»Ko druge videl boš trpeti, pomagaj!« —

Fr. S. Cimperman.

V 25. številu »Učit. Tovarisa« z dne 18. junija 1919 smo čitali umesten in aktualen članek glede opravičnih dokladov upokojenih učiteljev, ki se sedanjim upokojencem, ki so bili upokojeni do 1. jan. 1919, ne prištevajo v pokojnino. Dopolnilnik nam je govoril iz srca, pravo resnico, kajti pravično in dosledno bi bilo, da bi se upokojenim šol. voditeljem naknadno uštevala tudi opravila doklada v pokojnino. Upamo, da bo naša vlada to potrebo in pravico priznala in izplačala. — Pa upokojeno učiteljstvo se mora tudi v drugem oziru pritožiti radi pokojnine; to je rak-rane na našem pokojninskem zakonu. Enako delo, enake pravice in enako plačilo naj velja vsem; to naj se tudi v pokojninskem zakonu upošteva. — Draginjske doklade namreč niso za aktivno in upokojeno učiteljstvo — enakomerno. Dočim dobiva aktivno učiteljstvo vsled § 1 »Naredbe celokupne deželne vlade za Slovenijo« z dne 14. feb. 1919 še lepe doklade, smo mi, upokojenci, zelo prikrajšani. — Draginjska doklada aktivnega učiteljstva donša temu aktivnemu učiteljstvu tisoče kronic na leto. Smelo lahko rečemo, da imajo aktivni učitelji dvojno plačo, dočim imamo mi — upokojenci — le 720 K na leto. To znaša na mesec 60 K. — Kako naj si upokojeni učitelj s 60 K mesečno pomaga ob tej veliki draginji, osobito, ako ima mnogočleno družino? —

To so naše težnje, ki jih priporočamo merodajnim krogom v uvaževanje in popravo. Upokojeno učiteljstvo se po vsej pravici pritožuje radi premajhnih draginjskih dokladov. — Draginja, in s to v zvezi stoječe razmere, so za vse enake; to je draginja je za aktivno in upokojeno učiteljstvo enaka, tedaj naj bodo tudi draginjske doklade — za vse enake. —

Istina je, da so upokojenci še bolj potrebni podpore, nego aktivni učitelji. — Oni so že priletni in večinoma bolehní ter rabijo tudi primerno več podpore. Mnogi upokojenci so morali, radi šolanja svojih otrok, se preseliti v mesta, da tam šolajo svoje otroke. Da to šolanje v mestu mnogo stane, ve vsakdo, ki je preizkusil.

Računati je tudi z dejstvom, da je imel upokojenec svojedobno nele opravilno doklado, ampak tudi prosto stanovanje ali pa odškodnino; voditelj je imel šolski vrt, s sadjem, čebelarstvom, trto in drugim, kar je prinašalo lep denar. Aktivni učitelj je lahko gojil perutninarstvo, ki mu je nadomestovala troške za meso. — Vse naštetu odpade upokojencu. Vsega tega, kar smo našli, upokojenec nima več, in si mora drago kupovati.

Kaj pa obleka? Aktivnemu učitelju v vasi, ni treba toliko izdajati za obleko, nego v mestu stanujočemu. Obleka ga stane mnogo, ako hoče biti svojemu stanu primerno obleden. Ti stroški so sedaj, pri sedanjih draginjah — ogromni, in tudi, če ima majhno družino. In kako naj se oblači, ako ne more izhajati s plačo niti za preživljanje?

Vlada naj torej upokojencem izplačuje višje draginjske doklade in to ne manjše, nego jih prejema aktivno učiteljstvo. To zahteva čut pravice!

Resumé vsega označenega se torej glasi:

Enako delo, enake pravice, enako plačilo. — A upokojencem v vprilog se mora omeniti, da so oni že vse delo dovršili, koje drug šele vrše; njim gre — po končanem napornem delu — še večje plačilo.

Pomagajte nam — vpokojenim učiteljem — k boljšemu blagostanju, ob — zadnji uri, ko nam že solnce našega življenja zahaja k povišanju draginjskih dokladov. Saj ne zahtevamo in prosimo nič več, nego kar uživajo naši aktivni tovariši.

Kličemo vam z našim Aškercem: »Le kdor občutil sam je kdaj gorje, trpin mu, brat njegov, v srce se smili, in v kočah, ne v palačah, še vsikdar človekoljubi so se porodili.«

Naj bomo vsi enako deležni daru svobode — naše mlade Jugoslavije!

A. SKULJ:

Zopet korak naprej!

Kdor je okušal vse težave pri nabavi zvezkov za časa vojne, sicer pa so bile tudi prej večkrat sitnosti, mora pozdraviti vzradoščeno naše novo podjetje, izdelovalnico šol. zvezkov.

Dobiti pa moramo sčasom založbo učnih knjig, potrebščin in učil, tako, da bomo stali povsem neodvisni, na lastnih nogah. Tedaj bo delo lahko, tedaj bomo imeli enotna učila in potrebščine v vsej Sloveniji, — da v celi Jugoslaviji.

Verjamemo prav radi, da bodo v začetku težave, zato pa ne sme biti šole, ki bi ne naročala zvezkov pri lastnem podjetju. Vse, kar smo do sedaj dobili iz naše tiskarne za šolo, bilo je pravilno, saj za oskrbe izkušeni možje, bilo pa je tudi dobro in po zmerni ceni. Isto upamo tudi za zvezke, zlasti pozneje, ko bodo urejene razmere.

K zvezkom samim pa bi rad podal le nekaj želj. Upošteva pa naj se to vsaj tedaj, ko bo dovolj in dobrega papirja.

Na šolah smo do sedaj porabljali toliko liniatur in oblik, da se sami nismo spoznali. Formati so bili eni pokončni, drugi ležeči, eni večji, drugi manjši. Ne vem, zakaj je bilo vse to dobro?

Pred vsem odpravimo zvezke ležečega ali podolžnega formata. Ali ni za lepše in prav tako prikladen pokončni format, kakor ležeči? Istočasno mora učenc pisati v podolžni format lepšje, ko piše v spisovnico in računski zvezek pokončnega formata. In vendar pišemo v življenju izključno na papir podolžne oblike, zato naj imajo zvezki tudi tako obliko za spise in lepšje.

Tudi se mi ne dopadejo mali formati, vpeljati nam je velike. Velik list nudi otroku več prostora in ima čez svoje delo boljši pregled.

Namen vseh pismenih izdelkov je, da privedemo učenca do tega, da piše čim prej samostojno, če le mogoče na brezčrten ali vsaj enočrten list. Ako imamo učenca ves čas v ojnica raznih liniatur, ne bo nikoli samostojen. Vedno ostane pri takozvani šolski pisavi, ki je lepa v liniaturah, a brez njih pa je Bog pomagaj.

Umestno bi bilo, da uporabljamo sledeče liniature na velikem pokončnem formatu.

Enočrtni zvezek, liniatura kakor jo imajo do sedaj rabljene početnice.

Štiričrtni sistem, širok in štiričrtni sistem, ožji. Prvega uporabljamo v prvem in po potrebi v drugem šolskem letu, drugega pa v drugem, oziroma v tretjem šolskem letu, tako, da dobi učenec sigurnost v velikosti pismenk za praktično pisanje na enočrtnem zvezku.

Enočrtni zvezek uporabljajo učenci v četrtem šolskem letu v posebnih slučajih tudi v petem šolskem letu.

Na brezčrten zvezek s podložnikom naj pišejo od petega šolskega leta dalje.

Približno tako vadimo pisanje na naši šoli in reči moram, da gre prav dobro. Glavno vendar ni, da pišejo učenci v šoli za parado, marveč za bodočo praktično življenje. Nič se torej bati, ako bo pisal kak učenec malo slabše. Bolje, da piše sedaj slabo, kakor pozneje v življenju.

Zvezki bi torej bili vsi pokončni, vsekega formata, s sledečimi liniaturami:

1. Enočrtni za početnico.
2. Štiričrtni širji.
3. Štiričrtni ožji.
4. Enočrtni (širja liniat. kakor početnice.)

5. Nečrtani s širokim, na drugi strani z ozkim podložnikom za spise in računstvo uporabljivi.

6. Ozkočrtni za računstvo, naj bi bili še po dolgem razdeljeni v tri kolone za prve razrede.

V višjih razredih rabimo tako nečrtane z ozkim podložnikom.

Umevno je, da odpadejo na zvezkih vsi naslovi, kakor: Lepopisnica, Spisovnica itd. To bo napisal učenec sam. Edino če še ostane »Početnica«, da ne bo potreba prevč pisati učitelju elementarnega razreda.

Pri vseh zvezkih naj bi bili ovojni listi iz krepkega papirja.

Risanka naj bi imela prav močan papir, malo manjši format, in nekoliko več listov kakor je bilo običajno do sedaj, pa trde ovojne liste, (droben karton) nekaka skicijska knjižica, katero bi učenec lahko uporabljal vse leto. Morda 16—20 listov.

Glede pivnikov je čisto prav, da jih ni, ako niso dobri. Vendar, s čim naj otrok posuši? Tudi učitelju je neprilичno pri popravljanju. Želimo, če le mogoče, da preskrbi tiskarna tako velike formate pivnika,

kakor so zvezki, da si more vsaj enega oskrbeti vsak učenec za toliko časa, dokler ne bodo dobri pivniki v zvezkih samih.

S tako ureditvijo dobimo z risanko vred le sedem vrst zvezkov, ki bi pa povsem zadostovali potrebi narodne šole. Čim enostavneje, tem bolje.

I. MAGERL:

Izpit učne usposobljenosti za strokovne osnovne šole.

Kandidatom za 3. skupino bo sestavil navodilo tov. D. Humek, ravnatelj mešč. šole v Mariboru.

Tov. M. Hočevar, strok. učit. v Krškem, mi poroča, da ne kaže priobčevati navodila za 2. skupino, ker je popolnoma izključeno, da bi mogel napraviti izpit iz fizike in kemije, kdor ni imel priložnosti, da bi se bil vadil v eksperimentiranju in delal v kem. laboratoriju. Sicer se pa itak vršita prihodnje šolsko leto v Ljubljani in Mariboru enoletna tečaja za kandidate 2. in 3. skupine.

Nekateri samouki se pečajo izključno le z enim predmetom, dokler ga popolnoma ne predajo. To je pa napačno, in sicer iz dveh razlogov: 1. kandidat kaj nitro opeša; 2. pozabi prvi preumet, se preden je končal drugega.

Pri tej priložnosti naj opozorim, da je neobhodno potrebno, da večkrat pregledamo knjige, ki smo jih že preštudirali.

V sedanjih izrednih razmerah je skoraj nemogoče, da bi si nabavili ona dela, ki bi bila najprimernejša za naš študij; zato priporočam, da preštudiramo v počitnicah sledeče knjige:

A. Pedagogika. Bežek — Vzgojeslovje. Bežek — Ukoslovje. Dr. Ozvald — Smernice novega življenja. Dr. Ozvald — Srednješolska vzgoja.

B. Slovenščina. Dr. Breznik — Slovenska slovnica. Sket-Janežič — Slov. slovnica. Levec — Slovenski pravopis.

Za šolo je sedaj odločilna Breznikova »Slovnica«. Od kandidata pa se mora zahtevati, da ve, kaj uče v tem ali onem slučaju tudi drugi slovničarji. Za to pot se omejujemo v tem oziru na Sket-Janežičevo Slovnico in na Levčev Pravopis. Nekateri druge slovnice, polemčni spisi itd. pridejo pozneje na vrsto.

C. Zemljepis in zgodovina. Ker je sedaj težko dobiti za ta predmeta primernih knjig (slov. celo nemogoče), ponovimo najprej zemljepisne in zgodovinske knjige, ki smo jih uporabljali na učiteljskih; dotično učno snov pa izpopolnimo s čitanjem in deloma tudi študiranjem sledečih knjig:

Bezenšek — Bolgarija in Srbija. Apih-Dr. Potočnik — Zgod. učna snov za 1. šol. (6 snop.)

Dr. Pivko — Zgodovina Slovencev. Pirc — Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Poudarjam še enkrat, da mi sedanje izredne razmere narekujejo ta izbor knjig!

FRAN ZAGORC:

K preosnovi učnih knjig.

Pri sestavi novih beril naj bi se oziralo na naše odlične mladinske pesnike in pisatelje, da se bo nudilo učencem kaj bolj primerne in dovršene po slogi in vsebini nego doslej.

Poleg tega naj bi se uvrstilo večje gradivo iz »Zvončka«, kjer je med »Pripovednimi, — Poučnimi spisi, Pouku in zabavi« veliko primerne. — Omenjam samo iz letnika 1914.

1. Za etiko: »Materinska ljubezen. Usmilite se ubogih ptic. Učenec — tat. Uspešna kazen. Nesreča pri sankanju. V bedi bogastvo. Milijonar — berač. Jesenska slika. Hoja in človeški značaj. Visoka, redka starost. Obisk matere na bojišču. Jernejevo. itd.«

2. za zgodovino: »Domovina Slovencev. Ustoličenje koroških vojvod. Atila, kraj hunski.

3. za zemljepisje: »Rimska cesta. Kraj brez solca.«

4. za računstvo: »Meterska mera. Računska uganka.«

5. za prirodnoznanstvo: »Pes — rešilec življenja. Grozno maščevanje mačke. Zvest konj. Čebela — rešilka življenja. (Glej Slov. Čebelar 1919. št. 61) Pretkanost vrabcev. O lisici in volku. Kako se množe muhe. Bajka o žitnem klasu. Bršljan in smreka. Dragoceno sadno drevo. Mati zemlja. 60 tenica petrolejke. Prva lokomotiva. Kako daleč slišimo grmenje topov. itd.«

Isto iz »Pesmi«, po izbiri tvarine in uvrstiti k posameznim predmetom!

TONE GASPARI:

O novi čitanki.

Čitanka pomagaj k vezi šolskega čtiva z domačin. Čitanka premosti prehod mišljenja otrokovega od najbolj naivnega izraza do sestavljenega stavka in končno do razumevanja v podajanju različnih psihičnih pojavov. Čitanka vzbujaj veselje do čtiva posebej in pozneje do čtiva v splošnem in tako pripomozi poedincu v splošnem in tako pripomozi poedincu k nagnenju do prosvetnega dela.

Da se pravočasno vzbudi otroku veselje do čitanja, v to pomagaj v prvi vrsti umna sestava čtiva, v drugi vrsti pa primerna izbira in pravo podajanje najboljših setavkov po učitelju.

Sredstva, potom katerih se širi prosveta med maso, so v prvi vrsti izobraževalna društva, ki pomagajo do aktualnih predavanj, vzgojnih predstav, ljudskih iger in opremijo lastne čitalnice. K pravemu delu v izobraževalnih društvi vzbujaj zanimanje ravno čitanka in učitelj. Za čtivo samo bi čitanke, kakršne smo imeli do sedaj, dosegle popolnoma svoj namen. Vprašanje pa je — in tega se mislim tu dotakniti — koliko pomaga naša dosedanja čitanka do razumevanja iger in predstav. Odkod naj vzamemo dober naraščaj za odre naših prosvetnih društev, če ne iz šolskih klopi. Čemu si igralcev izposojati iz sosednjih krajev, ko imamo znabiti med seboj najboljše. In kdo jih spozna? Kdo uganje njih veselje, njih naravno nagnenje do podobnega dela? Sami se pokažejo — pomagaj pa k temu na višjo stopnjo čitanka, ki imej med drugim čtivom tudi nekaj kratkih mladinskih iger, ali nekaj ljudskih predstav, ki ne škodujejo npravnstveni vzgoji mladine.

Na višji stopnji izbire učitelj eno izmed iger v čitanki, razdeli vloge — saj dobro pozna individualiteto svojih učencev — in učenci »igrajo« v klopih. Koliko veselja zavlađa, ko se drug za drugim oglašajo, ko skuša vsak bolje čitati, bolj naglasiti posamezne važne točke. Učitelj vodi režijo — in kako hvalevredno delo je to! Pazljivost učencev je vseskozi napeta, boječ izpustiti najkrajšo besedo, ali zamuditi priliko, ko »igra« on, četudi izpregovori le par besed. Ko se igra parkrat prečita in ko učitelj opozori na morebitne napake v čitanju, preide h karakterizaciji posameznih vlog, to je, da igralcu dopove, kako se mora isti pokazati takega, ko v resnici zahteva vloga. Seveda, se ne bō tu učitelj povzpdel do razlage primerne odraslim, že izkušenim igralcem, ker največkrat niti sami ne obvlada tako precizno dotične vloge. Tako igrajo učenci parkrat v klopih. Nato se igra ponovi s čitanko v roki pred šolsko tablo, da pridobijo učenci na razumevanju premikanja v prostoru (oder). Potem se učenci nauče vloge — učitelj šepeta — ter igrajo na pamet. To bi bil prvi uspeh za učitelja, še večji za učence.

Tako polagoma spozna učitelj talente — in s tem je kriza rešena. O priliki se priredi slavnost, kjer nastopijo »nove« moči. Teh moči ni potreba po izstopu iz šole šele seznaniti s »čarovnijami« domačega odra, ni jim potreba razlagati manj važnih pojavov v različnih vlogah, sami so si že v šoli pridobili toliko izkustva, da po moči in v glavnem sami rešijo potrebno. Vse drugo preskrbi seveda skrbna režija.

Imamo seveda knjige, ali liste z igrami, primernimi za mladino, toda te si nabavi lahko le malokatera šola v toliki meri, da bi zadostile potrebi in uspehu. Igra v čitanki bi dosegla na vseh šolah svoj namen.

To so dejstva, ki prepričujejo, da mora šola med »posvetnimi« delavci za naša društva vzgojiti tudi dobre, vestne in razumne igralce. V to pomagaj šoli že čitanka sama. Zato naj se vsi, ki sestavljajo nove čitanke ozirajo tudi na izbero primernih izvornih mlad. iger, ali tudi na izbero dobrih predstav.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Zborovanje upravnega odbora Zaveze.

Seja upravnega odbora Zaveze se je vršila dne 6. julija 1919 v posojilnični sobi Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Začetek ob 13., konec ob 16. uri. Navzoči: člani vodstva Zaveze in upravni odborniki Fr. Aichholzer, J. Dimnik, P. Flerš, E. Gangl, A. Gnuš, J. Režek in H. Sumer.

1. Naznanila vodstva.

Zavezin predsednik L. Jelenc ugotovi sklepčnost in otvori sejo.

Tajnik V. Rus poroča o delovanju Zaveze od zadnje seje upravnega odbora, ki je bila o Veliki noči, do današnjega dne, kar je razvidno iz objavljenih zapisnikov sedme in osme seje vodstva Zaveze. V tem času se je zvišala članarina Zavezinim članom na 48 K, za nedruštvenike se je zvišala naročnina Zvončku, Popotniku in Učiteljskemu Tovarisu, razpisalo se je mesto urednika Učit. Tov. in mesto strokovnega tajnika, vsi došli dopisi

okrajnih učiteljskih društev pa so se rešili tako, kakor je bilo sklenjeno na zadnji seji upravnega odbora. — Nadalje opozarja na prostovoljni organizacijski davek za rezervni sklad Zaveze. Vsak Zavezin član naj po možnosti prispeva za ta sklad. Na seji v tem oziru doseže uspeh, naj se okrajna učiteljska društva opozore potome posebne okoliščine na skupno zadovoljivo sodelovanje. Zavezin blagajnik nima nič razpoložljivega denarja, današnja seja upravnega odbora se je mogla komaj še sklicati. — Pojasnilo se razmere med Zavezo in Slomškovo Zvezo. Takoj ob rojstvu Jugoslavije nam je Slomškova Zveza marljivo in lojalno pomagala pri razrešitvi vseh važnejših skupnih vprašanj, žal, da je pozneje krenila na drugo pot. V zadnjem času se je spozabila tako zelo, da je hotela s pomočjo Slov. ljudske Stranke preprečiti za vsako ceno celo imenovanje E. Ganglova za višjega šolskega nadzornika. Dokler nismo na jasnem, kako se združijo posamezne pokrajinske učiteljske Zveze v „Unijo Jugoslovanskega učiteljskega“, toliko časa velja za slovenske učiteljske Zveze kot skupna stanovska organizacija Učiteljski Svet.

Blagajnik Fr. Luznar poudarja, da se je cena papirja zopet izdatno povišala. Vse prihranke in ves denar, ki je določen za upravo Zaveze, se bo moral uporabiti za poravnavo računov tiskovnega papirja, ker je izključeno, da bi se članarina iznova zvišala. Vse to ga sili, da podpira tajniki predlog, ki meri na to, da prispeva v rezervni sklad vsak organizovan član toliko, kolikor vzmore njegove denarne moči.

2. Enotna organizacija učiteljskega kraljestva SHS.

Poročevalec E. Gangl opozarja uvodoma na članek, ki je izšel v 27. številu stanovskega glasila, kjer je natančno obrazloženo, s kakšnimi uspehi so zastopali Zavezin predsednik, podpredsednik A. Gnus in poročevalec našo Zavezo pri skupnih sestankih z drugimi jugoslovanskimi organizacijami v Zagrebu in Beogradu dne 14., oziroma dne 22., 24. in 25. junija t. l., kjer se je položil temelj osrednje stanovske organizacije „Saveza učiteljskih združenj kraljestva SHS“. Srbsko učiteljsko je mnenja, da naj se izvede celotna organizacija v centralističnem smislu. Vse pokrajinske in plemenske Zveze naj likvidirajo, ostanejo pa kot temelji okrajna (kotsorska) učiteljska društva. Solstvo je centralno, centralne naj bodo tudi naše organizacije. Specialiteta slovenskega solstva bo vsekako naše obmejno in zamejno solstvo v zasedenem ozemlju. V principu smo tudi mi Slovenci lahko za centralizacijo, toda s pripombo, da se pripusti v Ljubljani urad, ki bo skrbel za obmejno in zamejno solstvo.

Podpredsednik A. Gnus se zdi, da je to načelno vprašanje tako dalekosežno, da ga mora razrešiti samo delegacija.

Predsednik L. Jelenc pojasni, da pridejo vse važnejše zadeve v končno rešitev pred delegacijo. Vse, kar ukrene vodstvo in upravni odbor, naj se smatra kot predpriprava.

Tajnik V. Rus zastopa mnenje, da je centralizacija v srbskem smislu nemogoča, dokler imamo na Slovenskem in Hrvaškem lastne višje šolske svete in poverjenišтва za uk in bogočastje z določenim delokrogom. Dokler ostaneta ti dve šolski inštanči, toliko časa moramo obdržati vsaj našo Zavezo, zakaj pravo organizacijsko poslovanje je sicer praktično neizvedljivo.

Blagajnik Fr. Luznar se pridružuje tajnikovemu mnenju, in sicer z blagajniškega stališča. Z blagajništvom je velik križ doma, tem hušje bi bilo denarno centralistično poslovanje v Beogradu.

Poročevalec poudarja, da stoji Srbi na centralizaciji solstva in učiteljstva, od česar ne odneha. Pri zasnovi pravil in poslovnega reda mora dati Zaveza našim poslušalcem natančna navodila. Ljubljanski urad mora biti za naše solstvo in učiteljstvo centralni nekaj informativni urad. Na neko vprašanje da pojasnilo, da prihajajo pri centralni učiteljski organizaciji v poštev le narodne skupine solstva in učiteljstva, ne pa posamezne stanovske politične organizacije.

Tovariš H. Sumer vpraša, če je Slomškova Zveza kot kulturna učiteljska organizacija lahko član skupne stanovske organizacije. Pojasni se mu, da kot taka lahko prosí za sprejem.

Tovariš Fr. Aichholzer želi, da naj se Slomškova Zveza o tem obvesti.

Podpredsednik A. Gnus pojasni, da na ta sestanki ni vabila naša Zaveza, ampak predsedstvo srbskega Udruženja.

Poročevalec opozarja še enkrat, da po srbski zasnovi odpadejo vse pokrajinske organizacije, temelj skupni centralni organizaciji so edinele okrajna učiteljska društva. Vse to se lahko pojasni odboru Slomškove Zveze, kar naj vzame na znanje in v nadaljnjo ravnanje. — Vse pravice (lastnina, imovina) društev in skupin ostanejo za oni del, ki jih je ustanovil. Za nas ostanejo torej vsi listi, ostane Učiteljska tiskarna, Učiteljski konvikt in sploh vse organizacijske naprave.

3. Naši referenti v ministrstvu prosvete v Beogradu.

Poročevalec E. Gangl opozarja najprej na oni del pisma, ki se je poslalo ministru prosvete v Beograd o Veliki noči s seje upravnega odbora, kjer se želi, da se v ministrstvu prosvete nemudoma osnuje poseben pedagoško-didaktični oddelek ljudske in meščanske solstva, ki mu naj bodo pridruženi tudi slovenski učitelji. Minister prosvete dr. Ljuba Davidović je ugodil tej želji na način, da pokliče v ministrstvo prosvete po dva poročevalca izmed srbskega, hrvaškega in slovenskega učiteljstva, ki jih predlagajo posamezna učiteljska združenja. Za Zavezo je najboljša, da pošlje v ta oddelek ministrstva enega poročevalca, ki pozna dobro strojo organizacij, in enega, ki ima pregled v pisarniških poslih. Sklene se, da se v teku tedna določita za Zavezo dva referenta. Vodstvu Zaveze se naroča, da sporoči oboje imeni slovenskih poročevalcev s pogoji nameščenja vred kakor potom srbske učiteljske Zveze ministrstvu prosvete.

4. Oddaja službe urednika Učit. Tovarisa in strokovnega tajnika.

Za prvo službo so se zglašili trije, za drugo pa dva prosilca. Po vsestranskem preudarku sta se oddali službi.

Strokovno tajništvo in uredništvo Učit. Tovarisa posluje vsak dan v I. nastropju Učit. tiskarne.

Sprejet je bil predlog, da se izreče vodstvu Učiteljske tiskarne pisemna zahvala za brezplačno prepuštev uradne sobe.

5. Samostojni predlogi upravnih odborov.

a) Zaupnik za Koroško v višjem šolskem svetu.

Tovariš Fr. Aichholzer stavi naslednji predlog: „Ker na Koroškem še niso upostavljeni okrajni šolski sveti, ker si lasti višji šolski svet izključno pravico nameščenja učiteljskega na Koroškem in ker tudi v tej korporaciji nimamo svojega zaupnika, smo dejansko brez vsakega vpliva pri

vseh dalekosežnih ukrepih, ki se tičejo preustroja solstva na Koroškem. Ta brezpravni položaj koroškega učiteljstva je nevzdržljiv. Zato zahtevamo odločno, da dobi čimprej svojega zaupnika v višjem šolskem svetu kak koroški učitelj kot večšak v koroških šolskih zadevah.“

Tovariš E. Gangl priporoča predlog v sprejetje ter dostavi, da naj se ta koroški zaupnik v višjem šolskem svetu določi že danes, sklep pa naj se takoj naznanijo poverjeništvu za uk in bogočastje. Zaupnikom se predlaga tovariš Rudolf Mencl, učitelj v Velikovu. Oba predloga se sprejmeta soglasno.

b) Aktivitetne doklade in učiteljska stanovanja.

Tovariš P. Flere predlaga: Zaveza jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani prosí, da deželna vlada izpremeni v svoji naredbi z dne 5. maja 1919, števil. 473., besedilo § 1 b, ki se glasi:

„Ravnateljem, nadučiteljem, šolskim voditeljem in učiteljem, ki imajo po doslej veljavnih zakonih pravico do stanovanja v naravi, ali katerim dá tako stanovanje na razpolago vzdrževalec šole, se izplačuje samo polovica aktivitetne doklade, ako je stanovanje primerno in porabno. Ali ima stanovanje te lastnosti, presoja okrajni (mestni) šolski svet.“

Solske občine niso dolžne plačevati stanarine ravnateljem, nadučiteljem in šolskim voditeljem, če ne morejo dati na razpolago primerne in porabne stanovanja v naravi in se navedenim osebam zato izplačuje cela aktivitetna doklada.“

Ker so stanovanja v naravi in ona stanovanja, ki jih daje učiteljem na razpolago vzdrževalec šole, jako različna, ni mogoče oceniti vseh teh po istem merilu. Večina stanovanj, ki jih učiteljstvo uživa brezplačno, obstoja le iz male sobice in nikakor ni smatrati za pravično dejstvo, da se odtegne dotičniku za malo neopremljeno sobico v najnižji izmeri 216 K.

Besedilo 1. odstavka naj bi se dopolnilo ter naredbo izpremenilo v toliko, da je omenjena stanovanja precenti in se odtegne od aktivitetne doklade le vsota, ki jo je stanovanje res vredno, največ pa pol aktivitetne doklade.

Nadalje naj se tudi določi, kdo prevzame stroške za popravilo naravnega stanovanja. Občine se bodo branile teh stroškov, ker ima le država dohodke od stanovanj.

Z dodatno naredbo naj se uredi tudi dolžnost šolskih občin skrbeti za primerna učiteljska stanovanja, ki je ravno pomankanje stanovanj po deželi največkrat ovira, da bi se moglo učiteljstvo namestiti na šolah.

Po daljši debati se predlog sprejme soglasno s pripombo, da se prošnja naslovi na deželno vlado v Ljubljani.

c) Zgodovinski pouk.

V naših učnih knjigah je treba čimprej zlasti v zgodovinskem oddelku temeljito izpremembe. Znano je, da je priredil ravnatelj H. Schreiner svojim čitankam potrebne dodatke, katerih zgodovinska snov se razvrsti posebej za ljudske in meščanske šole. Tovariš H. Sumer želi, da se spisujočne učne knjige po gotovem načrtu skupno pod enim vodstvom. Nujna zahteva je, da se skliče anketa za sestavo šolskih knjig.

d) Odkup in uvedba učnih knjig. Podpredsednik A. Gnus predlaga, da naj se odkupi J. Brinarjeva „Slovnica“ in A. Crničeve „Računice“. K. Widrovo „Moje prvo berilo“ naj se takoj uvede v vse šole, četudi ni uradnih učiteljskih konferenc, saj je knjiga že davno aprobirana.

e) Zastopniki učiteljstva v višjem šolskem svetu.

Tovariš P. Flere opozarja na izpremembo, ki se je izvršila v osebah zastopnikov učiteljstva v višjem šolskem svetu. Namesto L. Černeja in A. Gnusa sta vstopila vanj Ivan Štrukelj in Adolf Sadar. Vzroki te izpremembe učiteljstvo niso znani, zato želi, da se zadeva pojasni po okoliščini. Pojasni se, da je na vladno prošnjo Zaveza v to pritrčila, a zahtevala je, da se dotična naredba še poprej primerno izpremeni. Potem, ko sta se tovariša L. Černeja in A. Gnus zastopništvu prostovoljno in pismenim potom odpovedala, sta se poklicala v višji šolski svet omenjena člana Slomškove Zveze, dasiravno vlada dotične naredbe še ni izpremenila.

Tovarišu H. Sumer se pojasni, da traja ta izprememba v učiteljskem zastopništvu višjega šolskega sveta toliko časa, dokler se ne sprejme novi šolski zakon.

Društvene vesti.

+ Pedagoško društvo v Velikovu. — V Koroški se prav pridno gibljemo, trudimo in delamo, da bi rešili zgodovinsko zemljo nemškega imperijalizma in laških intrig. Ustanovil se je „Narodni svet v Velikovu“, ki izdaja svoj list „Korošec“. V drugi številki tega lista pozivlja tovarišica Alojzija Modičeva koroške žene in dekleta, naj se organizirajo. Ustanavljajo se kmetijske podružnice, ki se priklapljajo kmetijski družbi v Ljubljani. Vse se koncentriira v strokovno organizacijo. Zganilo se je tudi koroško učiteljstvo, in ne ravno zadnje, ter ustanovilo za sodne okraje Železna Kapla, Dobrila vas in Velikovec „Pedagoško društvo v Velikovu“.

Sestanek je bil v Goseljni vasi ob Goseljskem jezeru. Ob nepričakovano veliki udeležbi je otvoril predsednik pripravljavnega odbora tovariš Vendramin zborovanje in je v jedratih besedah opozoril navzoče na važnost te sestanka ter dal takoj nato besedo tovarišu Magerlu.

Ta je utemeljeval potrebo, da se takoj organiziramo. Ustanoviti si moramo društvo, da si bomo sigurne priborili popolno enakopravnost z državnimi uradniki. Služimo eni in isti državi, zato zahtevamo tudi iste pravice. Ako ne preneha dvojna mera, bi moralo učiteljstvo izjaviti konsekvence, ki bi bile usodopolne za prihodnost slovenskega naroda na Koroškem.

Naše društvo naj bi nadalje organiziralo in vodilo javno delovanje učiteljstva, da bo uspeh plebiscita sigurnejši.

Sedanji čas kategorično zahteva, da izpopolni učiteljstvo svoje znanje v slovenščini, zemljepisju in zgodovini ter da se nauči srbohrvaščine. To nadaljnjo izobrazbo mora učiteljstvu olajšati učiteljsko društvo.

Izredne razmere na Koroškem delajo učiteljstvu tudi v metodičnem oziru prav posebne težave, zlasti v poučevanju učnega jezika. Društvo naj se zaveda, da je njegova dolžnost, podpirati učiteljstvo tudi v tem oziru. — Prirejati bo moralo torej tečaj, predavanja, hospitacije itd. ter sklicovati učiteljske krožke, kjer se bomo posvetovali, kako naj v tem ali onem slučaju uspešneje postopamo. Opozorjal je še na druge kulturne naloge novega društva.

Nujno tudi potrebujemo društvo, da si zaguramo one pravice, ki jih uživajo naši tovariši na Štajerskem in Kranjskem. V nekem oziru je tukajšnje učiteljstvo popolnoma brezpravno. Dokazal je nadalje, da ni nobene resne zapreke, da bi ne bilo vse slov. učiteljstvo združeno v eni sami skupni učiteljski organizaciji. Seveda se ne sme

učiteljska organizacija priklopiti kakoli politični stranki, ki bi delala propagando za moderno svetovno naziranje. Navzoči so bili ob izjavi t. t. tovariša Magerla jako pozorni in so se mu zahvalili s splošnim odobravanjem za njegov trud. —

Nato so bili soglasno voljeni v odbor sledeči tovariši in tovarišice: Magerl predsednik, Pilgram podpredsednik, Vendramin tajnik, Paternost blagajnik, Klavara, Gaspari, Kovačič, Komar in Fieker odborniki.

Tovariš Močnik, predsednik pliberskega učiteljskega društva, prečita iz pisma, ki mu ga je pisal okr. šolski komisar Koscher, sledeči odstavek: „Ker se obračajo tovariši z raznimi željami in pritožbami zaradi nameščenja učiteljstva v okraju in mi tudi namigavajo, da se domačini zapostavljajo, jih opozori na izvršilno naredbo Višjega šolskega sveta z dne 10. junija t. l. Z eventualnimi željami in prošnjami naj se torej obračajo naravnost na Višji šolski svet.“

Na ustanovnem občnem zborovanju „Pedagoškega društva v Velikovu“ zbrano učiteljstvo je soglasno sprejelo sledeče resolucije:

1. Ogorčeno protestiramo proti plebiscitu na Koroškem, če bi se obenem ne dovolil tudi plebiscit za jugoslovansko ozemlje, ki so ga zasedli Italijani.

2. Odločno zahtevamo, naj se obstoječi učiteljski organizaciji združita kar najprej v enotno strokovno organizacijo.

3. Priznavamo, da si vlada prizadeva, da bi se v interesu naroda izboljšalo gnetno stanje učiteljstva. Obenem pa izjavljamo, da ne odnehamo, dokler ne bomo, kar se tiče prejemkov (tudi selitvenih in potnih stroškov, znižanih vozni cen na železnici itd.) popolnoma enakopravni z državnimi uradniki.

4. Višji šolski svet si je z izvršilno naredbo z dne 10. junija t. l. prilastil pravico okr. šolskih svetov, nameščati začasno učiteljstvo v jugoslovanskem delu Koroške. Ugotavljamo: Dočim ima štajersko in kranjsko učiteljstvo svoje zaupnike v Višjem šolskem svetu in v okrajnih šolskih svetih in ima višje šolske nadzornike iz svojih vrst, nima jugoslovansko koroško učiteljstvo nobene bese pri prevažnih ukrepih glede koroškega solstva, ker nima svojih zaupnikov niti v okrajnih šolskih svetih, ki še vedno niso upostavljeni, niti pri Višjem šolskem svetu. Proti tej brezpravnosti odločno protestiramo, in zahtevamo:

Okrajni šolski komisarijati naj se takoj nadomestijo z okr. šolskimi sveti, sestavljenimi v smislu koroškega šolskega zakona. Če je pa za jugoslovanski del Koroške potreben poseben višji šolski nadzornik, naj se imenuje iz naših vrst in naj se mu, ako ni Korošec, priredi kot večšak o koroških šolskih zadevah koroški učitelj, ki ga predlaga „Učiteljski svet za jugoslovanski del Koroške“.

5. Za prehodno dobo naj se ustanovi „Učiteljski svet za jugoslovanski del Koroške“, obstoječ iz odborov vseh slovenskih učiteljskih društev na Koroškem.

+ Šmarno-rogsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 6. julija popoldne na Slatini. Bilo nas je res lepo število tovarišev in tovarišic — vendar pa smo opazili, da vkljub krasnemu vremenu in ugodni zvezi vlakov, ni bilo nekaj šol pri tem stanovskem sestanku zastopanih. Zdravite se k skupnemu delu v prid in blagor organizacije in mlade države Jugoslavije! V slogi je moč in občna korist!

Predsednik, Tomo Kurbus, pozdravi vse navzoče ter jim predstavi draga tovariša Černeja, okr. šolskega nadzornika iz Celja, ki je kot dobrodošel gost posetil naše zborovanje. Pozdravljata tudi gosta, žel. uradnika Toneta Leskovec in novo pristopivše člane tov. Kovačiča, Jošta in Lavračevca Marico. Iskreno je od vseh pozdravljen naš „stari znanec“ in vrt tovariš Dragotin Kveder, ki je došel kot gost in predavatelj.

Zapisniki se na občo željo, radi zelo omejenega časa, začasno opuste. Tudi poročilo o zborovanju delegacije v Celju se radi odstopovanja tov. Sumra opusti. Oboje pride pri prihodnjem učit. zborovanju na dnevni red.

Temu je sledilo predavanje tov. Kvedra: „Dve leti v vojni službi na Srbskem“. V duhu smo se nahajali z njim med junaki srbskim narodom, nad katerim je vihrl svoj sovražni bič „Svabica“ in „Madjaron“. Prav mojstrsko nam je orisal svoje lastne doživljaje o onih časih, ki jih je doživel kot učitelj pri odnotnih „džakih“ — učencih. Kot vzgojitelj je vršil svojo nalogo res vneto in izbornu — skušal je dvigniti ondoto zanamerno solstvo; tako njegov tilnik in ponos je neustrašno kljuboval vojaškim šikanam oholih nemških in ogrskih koristolovcev.

Seveda je na ta način žel za svoje nesebično delovanje v prid nesrečnim bratom njih hvaležnost — a si nasprotno nakopal smrtno sovraštvo zahrbnih in slovenske krvi lačnih zagrizenec. Bilo je prav zanimivo, le žal, da je moral govornik hiteti, radi točno naznanjenega koncerta. Predsednik se je imenu vseh poslušalcev predavatelju srčno zahvalil, z željo, da ga kaj kmalu zopet vidimo v svoji sredi.

Kot zastopnika društva, pri zborovanju Zaveze jeseni v Ljubljani, se javlja tov. Miloš Verh in Albina Zavašnikova.

Kot zadnja točka se vzame na znanje sledeči predlog:

„Višji šolski svet naj odredi, da vsak okrajni šolski svet preišče in razsodi, ako je nakazano stanovanje vseh ravnateljev, nadučiteljev, šol. vodij in učiteljev, ki so ga že do sedaj dejansko zasedli — primerno in uporabno. Skoraj 90 % teh stanovanj ni uporabnih in primerljivih; tudi so ista glede cenvite po lokalnih razmerah neprimerno draga, ako se za nje odtegne polovico aktivitetne doklade.“

Ostalemu učiteljstvu, ki plačuje stanarino, naj se poleg cele aktivitetne doklade nakaže primerna stanarinska doklada, oziroma taka odškodnina, ki jo plačuje dotični za najeto stanovanje.“

Se soglasno sprejme in predloži v nadaljnjo uradovanje in uvaževanje merodajnih oblasti.

Predsednik zaključil zborovanje in povabi vse navzoče k otvoritvenemu koncertu ondote mlade „Čitalnice“.

Učiteljstvu se je nudil pri koncertu res izboren užitek, katerega naš stan v razvedrilo duha in te-

lesa, zelo pogreša. Pevske točke, pod spretnim vodstvom tovariša Preglja, so žele buren aplavz. V dar je sprejel krasen sopek. Svoj umetniški talent pa nam je pokazal mladi klavirski mojster Ličar, ki izhaja tudi iz učiteljskega stanu. Obema želimo napredka in srečno bodočnost, v prid in ponos slovenske glasbe.

+ Zborovanje učiteljskega društva za kočevski okraj se je vršilo dne 14. t. m. v prijaznem trgu Sodražici. Tov. predsednik otvoril občni zbor, pozdravi navzoče tovarišice in tovariše — zlasti še goste tov. Vrezeza, fregatnega poročnika Finka in dve tovarišici „Slomškove Zveze“. V svojem nagovoru poda kratko sliko društvenega delovanja ter z veseljem konstatira, da zavednost učiteljstva zopet pridobiva trdnih tal, kar dokazuje lepo število udeležencev, celotno 39. S klicem: „na delo za bodočnost našega naroda“, konča in da besedo tov. tajniku.

Iz njegovega poročila posnamemo, da je vse društvene zadeve rešil po večini predsednik sam. Le malo posla je ostalo tajniku. Po dolgi, dolgi dobi siromaštva in tlačanstva nam je zasijal dan svobode, doba zlate prostosti. Za največji del pridobljene svobode pa se moramo zahvaliti „organizaciji“. Zato na delo zanj, pa tudi na delo za šolo, na delo za naš up in našo nado, na delo za našo mladino.

Tovarišica blaginčarka poroča, da je imelo društvo pretečeno leto dohodkov K 1432:68, izdatkov K 880:48, ostane torej v blagajni K 552:20. Celoletno članarino je dosedaj plačalo 14 članov, polletno 25 članov.

Po poročilu pregledovalcev računov se izvoli novi odbor, ki se sledeče konstituira: Predsednik Franc Stefančič, podpredsednik Mirko Trost, tajnik Konrad Fink, blaginčarka Tončka Virkova in odbornik Viktor Kovač. Kot delegata na „Zavezino“ skupščino sta izvoljena Franc Stefančič in Ana Šiška, namestnikom pa Ferdo Wigle in Marja Einspieler.

Nato poda tov. Vrbič temeljit, na nekaterih mestih prav dovipni referat „o čebelarstvu“.

Tov. Wigle referira o „Načrtu“. Imel je seveda referent pri posameznih točkah svoje pomenitve, ki pa vendar niso toliko važnosti, da bi stavljal kak izpreminjevalni predlog. „Načrt“ se sprejme v celoti, kot ga je izdala „Zaveza“.

Poročilo tov. predsednika „o načrtu šol. zakona glede šol. zamud“ je vzbudilo veliko pozornost. Govornik našteva razne vzroke slabega šolskega obiska po deželi. Glavni so: delo, upornost, dobičkarja in pa „ker ni več nemškega oddelka“ (na Kočevskem). Največja krivda zadene zastarele šolski zakon, ki ga ostro kritikuje. Zamude rešuje in predlaga kazni krajni šolski svet! Kako? — Vemo!

Novi zakon imej v glavnem ta-le načela:

1. Opomini in svarila naj popolnoma odpadejo. Pozivi se izdajo le enkrat in sicer začetkom šol. leta.

2. V začetku šol. leta se na — v dotičnem kraju — običajni način javno razglasi uradni šolski dan, da roditelji pravočasno opravijo vzrok šolskih zamud.

3. Obravnava šol. zamud je izključna zadeva lok. konferenc, na enorazrednici šol. voditelja. Zamude se obravnavajo tedensko.

3. Kazen določuje lok. konf. oz. šol. vod. (Glej 3.) in sicer za vsak zamuden dan 3 K (6 ur zapora). V ponovnih slučajih se kazni zviša do 6 K (12 ur zapora).

5. Za uporneže naj velja denarna globa le pri prvih dveh naznanitvah, potem naj se kaznujejo le z zaporno kaznijo.

6. V dvomljivih slučajih se prenese obravnava zamud na prihodnji teden.

7. Pritožb proti odredbi pod 4. in 5. ni.

8. Ker se roditelji po veliki večini ne menijo zato, je-li ima otrok v vedenju dober ali slab red, naj se kaznuje tudi nje v slučaju slabega reda (3, 4, 5) in sicer 10 K do 20 K.

9. Ako roditelji pošiljajo več otrok v šolo in obdržijo doma dva ali tri, naj se kaznujejo za vsacega otroka posebej.

10. V pravnih slučajih sme dovoliti razrednik vsakega pol leta največ tri dni, voditelj pa še dva dneva prosta.

11. Okrajna glavarstva morajo prevzeti nalog, da se vse kazni tudi izvrše.

To v glavnem! Načrt, ki je prav do podrobnosti izdelan, izroči poročevalec odseku za reformo šol. zakona.

O posameznih postavkah se je vnela živahna, pa stvarna debata, ki so se jo udeležili tov. Vrbič, Fink, Jaklič, Betriani, Puhar in Šiška.

Slede samostalni predlogi:

Tov. Wigle in dodatno tov. Vrbič predlagata, naj se razveljavi odredba Višjega šol. sveta, s katero se učiteljstvo, ki ima prosto stanovanje, odtegne polovica aktivitetne doklade. Nasprotno naj država preskrbi vsemu učiteljstvu prosto stanovanje, do tedaj pa plačuje stanarino.

Tov. Vrbič predlaga, naj se začasna naredba skupne vlade za Slovenijo o učiteljskih plačah in njega pomakniti v višjo plačilno stopnjo ali razred izpremeni v toliko, da učiteljstvu ni treba za pomakniti v višjo plačilno stopnjo (razred) šele zaprositi, temveč to stori kar Višji šolski svet avtomatično.

Drugi njegov predlog je, naj okr. šol. svet v Kočevju nastavlja v svojem okraju le narodno zavezno učiteljstvo. V krajih kot n. pr. Trava itd., ki so od sveta popolnoma ločeni, naj država dá učiteljstvu posebne nagrade.

Tov. Betriani predlaga: Ker je letošnja okr. učit. konferenca odpovedana, naj se sestane v najkrajšem času stalni odbor, da izvrši predloge, sprejete na zadnjem zborovanju.

Tudi dodatni njegov predlog, radi okr. učit. knjižnice, da naj bo sedež združene okr. učit. knjižnice v Ribnici, se sprejme.

Enako je sprejet predlog istega predlagatelja, da izplača potnično članom stalnega odbora blaginčarka našega društva, ako bi se država branila povrniti potne stroške.

Nadalje predlaga, naj se učitelji (-ice), ki po krivdi bivšega dež. šol. sveta že po več let čakajo stalnega nameščenja in so oddali (-e) do 20 in še več prošni, nemudoma stalno namesti, ker so že dovolj dolgo trpeli (-e) preganjanje in gnetno škodo.

Višji šolski svet je izdal odlok, v katerem je jasno povedano, da ni pritožbe proti kaznim, ki jih prisodi okr. šol. svet roditeljem radi neopravičenih zamud. Učiteljstvo je to tudi otrokom in staršem raztolmačilo. Vendar pa Višji šolski svet

na take pritožbe odgovarja, mesto bi jih kratkoma zavrnili.

Ker je dnevni red izčrpan, se tov. predsednik s toplimi besedami zahvali za lepo udeležbo in za zanimanje, s katerim so navzoči sledili posameznim referentom in predlagateljem.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, dne 7. avgusta t. l. ob 19. uri predpoldne v Jeruzalemu po nastopnem vzporedju:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi in društvene vesti.
3. „Glej na rozgah grozde sladke kima in vabi tak' ljubo.“ (Zgodovinske in prirodopisne črtice o vinski trti.) Podava tov. ravnatelj Anton Kosi.
4. Volitev delegatov za „Zavezino“ september-sko delegacijsko zborovanje.
5. Slučajnosti.

Opomba: a) Zaradi toplega obeda se naj udeležniki po dopisnici oglašajo do nedelje, 3. avgusta, pri tov. Ludoviku Sijancu, nadučitelju pri Svetinjah, pošta Ivanjovci. b) Za slučaj slabega vremena se zborovanje preloži na četrtek, dne 14. avgusta.

Učiteljsko društvo za kozjanski okraj zboruje v četrtek, dne 7. avgusta t. l. ob 10. uri predpoldne v šoli v Podstredi po sledečem vzporedju: 1. Odobrenje zadnjega zapisnika. 2. Došli dopisi. 3. Biološki pouk v prirodopisu. — Predava tovarš St. Firm. 4. Volitev delegatov k Zavezinskemu zborovanju. 5. Razno. K polnoštevilni udeležbi vabi t. č. predsednik — Lovrec.

Društvo učitelstva viših pučkih (griadijskih) škola u Hrvatskoj i Slavoniji držat će svoju redovitu glavnu skupštinu dne 11. kolovoza t. g. u 9 sati prije podne u čitaonici Hrv. učitelj. doma s ovim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika. 2. Izvještaj tajnika. 3. Izvještaj blagajnika. 4. Izvještaj revizijskog odbora. 5. Rasprava o druženju učitelj. viših narodnih škola u kraljevstvu SHS. 6. Izbor predsjednika i uprav. odbora. 7. Upis novih članova. 8. Eventualije. Feliks Desput, predsjednik. Viktor Rudolf, tajnik. P. S. Poželjno je, da ovaj skupštini pribiva što više učiteljsva viših pučkih škola, makar koji i nijesu članovi društva.

Iz Jugoslavije.

— Višji šolski svet pozivlje s posebno odredbo učiteljstvo, naj v počitnicah pripravljajo učence ljudskih šol za vstop v srednje šole in na učiteljska. (Dopis.) Višji šolski svet naj bo uverjen, da koroškemu učiteljstvu zgodovina ne bo mogla nikdar očitati, da se ni zavedalo svojih dolžnosti v času, ko je bila domovina v nevarnosti in ni mogla pogrešati nobene svojih sinov. Smelo in ponosno trdimo, da dela koroško učiteljstvo več, nego bi se sploh moglo od njega zahtevati. — Za jugoslovanski del Koroške se je konstituiral »Narodni svet«, ki ima v vsakem večjem kraju svoje krajevne odbore. Prepričajte se vendar, koliko dela ima pri teh korporacijah — učiteljstvo! — Z veseljem bi se žrtvovali do skrajnosti in prevzeli tudi delo, ki ga nam nalaga višji šolski svet z omenjeno odredbo, ko bi tega dela ne smatrali za popolnoma nepotrebno za sedanji čas. Sedaj, ko moramo delati doslovno dan in noč, da rešimo vsaj čisto slovenski del Koroške, prihajate z zahtevom, naj bi dagoceni čas ubijali z analizo! Končno še nekaj! Radi bi vedeli, kdo je povzročil to naredbo? Ali ne ve dotičnik, da more biti sprejet v prvi letnik učiteljskega le oni, ki je dovršil spodnjo srednjo ali pa meščansko šolo? Ali mislite odsej sprejemati na učiteljske še vedno absolvente ljudskih šol? Ta odredba gotovo ni bila prej dobro premišljena in je prenapeljena ter za sedanji čas neprimerna. †)

— Iz Radovljanskega okraja. (Dopis.) Dodatno k poročilu, objavljenem v »Učit. Tovarš«, o občnem zboru okraj. učit. društva za Radovljanski okraj, ki se je vršil dne 3. jul. 1919., dostavljamo še to: Iz poročila tovariša tajnika Fr. Jakliča, ki je bil ob enem tudi predsednik aprovizacijskega odbora, posnemamo, da se je ta akcija popolnoma ponesrečila, kar je vsekakor obžalovati. Naše — sicer ne merodajne mnenje je, da se taka velikopotezna akcija ne da osnovati kar čez noč — s par lepimi obljubami, temveč, da je treba najprej trdne podlage, ki obstoja v prvi vrsti v tem, da se stopi v stik, s v to zmognimi producenti, v prvi vrsti s kakim dobro fundiranim konsumnim društvom, drugič mora izvršujoči odbor razpolagati s primernim kapitalom, ali vsaj s primernim kreditom, ki obstoja pač vsekakor v tem, da podpišejo apro. udje v to potrebni garancijski kapital itd. †)

Tovariš I. Šega je takoj po tajnikovem poročilu prebral iskreno pisan pozdrav tovarišu E. Ganglu, kot ravnokar imenovanemu višjemu šol. nadzorniku.

†) Opazka v »Slov. Narodu« z dne 28. jul. t. l. v enaki notici, kjer je naveden tov. E. Gangl kot viš. šol. nadzornik za Koroško, pojasnujemo, da tov. Gangl ni višji šolski nadzornik za Koroško, temveč ima Koroška svojega vsjega šolskega nadzornika, ki je prof. dr. Grafenauer. — Op. uredn. f

† Istočasno se je vršil tudi sestanek »kat. mislečega učiteljstva« iz Radovljanskega in Kranjskega okraja v Ljubnem, katerega se je pa udeležilo ravno 7 (sedem) mož.

Op.: stavca.

† Naši novi osrednji organizaciji bo treba i v tej panogi naše »samopomoči« temeljito razmišljati. Op.: poročevalca.

je vzbudilo viharo odobravanje in pozdrav je bil vsled soglasnega sklepa odposlan ekspresno.

Isti tovariš je na to utemeljeval nastopno resolucijo, ki jo podajemo doslovno in ki je bila istotako sprejeta soglasno in z velikim navdušenjem. Resolucija je bila poslana na narodno vladu SHS v Ljubljano in se glasi:

»Okrajno učiteljsko društvo za Radovljanski okraj, zbrano dne 3. julija 1919 v Radovljici, izjavlja:

Neodrešeni Jugoslovani se smatrajo kot člane velikega, svobodnega jugoslovanskega naroda kot pripadniki Jugoslavije.

Na njo in njeno usodo smo navezani po rojstvu, jeziku, šegah in navadah, po mišljenju in po našem čuvstvovanju.

Njeno trpljenje je naše trpljenje, njena sreča, njena prošlost, njena bodočnost, je naša prošlost, njena bodočnost, je naša bodočnost, njene krasote so naše krasote, njeno bogastvo je naše bogastvo, njeno morje je naše morje, njena junaštva so naša junaštva, njena moč je naša moč.

Vse dogodke v Jugoslaviji neodrešeni Jugoslovani živno spremljamo, za to kar dohaja iz Italije se ne menijo, ker to prihaja od siromašnega, zahrbtnega tujca, ki z lažjo in po krivici hoče postati naš gospodar, ki sovraži naš narod in ga hoče pogoltniti, od tujca, katerega mi ljubiti in spoštovati ne moremo, niti nečemo.

Vemo in čutimo, da nas hoče brutalna sila italijanskega imperijalizma zaslužniti, toda mi se zavedamo svetega prava jugoslovanske skupnosti, katero pravo je napisano in živi v naših spomenikih, naši zgodovini, naši kulturi, našem junaštvu in v dušah nas vseh. Zavedamo se tudi onega spoštovanja, ki nam ga izkazuje ves kulturni svet.

Ljubimo svojega bratavladarja, kralja Petra in kraljeviča Aleksandra. Oduševljeni smo zmagovalnosti naše jugoslovanske vojske.

Priznavamo pregovor: »Sloga jači, nesloga tlači« ter rotimo vse naše jugoslovanske brate, da se tega vsikdar in povsod zavedajo. Spoštujemo se med seboj, kajti »kdor ne spoštuje se sam, podlaga je tujčevi peti.«

Ponosni smo na naše slobodne jugoslovanske brate. V tem ponosu in naši jugoslovanski zavednosti hočemo i našo svobodo. Premagati hočemo vse ovire in se ne strahimo pred nobeno silo.

Ne dopustimo, da bi se za nas v Parizu barantalo, kakor za blago in ključemo vsemu svetu odločen in svarilen glas, da Jugoslovani nikdar nikomur ne bomo robovali!

Nikdar ne bomo prenašali tujega jarma, od nikogar se ne damo zaslužnjevati, najmanj pa od Italijanov!

Naj to čujetudi italijanska vladna gospoda in naj si zapomni, da si na koncu koncev hočemo in moremo tudi sami priboriti svojo svobodo!

Dokler nam ta ne zasije, ne bomo mirovali in se ne strahimo nobenih žrtev!

In slednjič slovesno izjavljamo pred vso javnostjo, da bomo namenoma in dosledno vcepili v srca nam izročene mladine zavest, da nam sosed Lah kljub svoji visoki kulturi ni bil, in ne bo nikdar odkritosrčen prijatelj, učili bomo to, nam izročeno mladino mrziti našega sosedo Laha, in povdarjali bomo pri vsaki priliki pred našo mladino, našo prihodnostjo, da je bila slovesno izrečena izjava antante o samoodločbi narodov in o rešitvi teptanih narodov iz tisočletne sužnosti, le spretno nastavljena vada, za katero je tedaj brez pravega haska prelilo toliko tišoč in tisoč naših najboljših mož svojo kri na bojiščih in pod rabljevo roko.

Bila je to velika laž, nevredna velikih mož!

Z ozirom na prezanimivo predavanje tovariša V. Rusa iz Kranja, je postavil tovariš I. Šega nastopna dva predloga, ki sta našla glasni odmev v navzočih zborovalcih in bila tudi soglasno sprejeta. Predloga se glasi:

1. Predlog: Ker je skoro gotovo, da ne dobimo za šol. leto 1919-20, za »Jugoslavijo« primernih beril, in ker do se-

daj rabljena berila niso v nobenem oziru uporabna za naše šole, pozivlje učiteljstvo radovljanskega okraj. učit. društva, zbrano na občnem zboru v Radovljici dne 3. julija 1919 — »Zavezov«, da prične izdajati takozvani »šol. list«, ki bo služil kot berilo. — V hitrejšo realizacijo, naj »Zavezov« takoj imenuje v to sposobne učne moči, ki bodo spisovali ta list.

2. predlog: »Okrajno učit. društvo«, zbrano na obč. zboru v Radovljici dne 3. julija 1919 načeloma odklanja vsakega okraj. šol. nadzornika, ki je bil pristajač bivšega deželne glavarja dr. Sušteršiča.

Predloga ni treba posebej utemeljevati, kajti, kdor natančneje pozna naša do sedaj običajna berila, ve, da slone na goli zgodovinski laži, na pretiranih slavospevih našim zatiralcem s kronanimi glagajunaštva.

Drugi predlog pa narekuje dejstvo, »ami, in na poveljevanju neutemeljene« da je v našem društvu včlanjenih 49 udov, izkušenih šolnikov, med tem, ko ima »Slomškova zveza« le 22 članov in med temi pretežno večino mladih učiteljev, ki so menda še vedno mnenja, da je pripadnost k tej stranki, najboljša priporočilo v dosego boljšega službenega mesta.

Toda ti časi se ne smejo povrniti nikdar več.

— Prvo šolsko leto v Juogoslaviji. Nekoliko kronike šolskega leta 18.-19. na Vinici. (Dopis.) To leto se je obneslo prav slabo na naši šoli. Vsega vkup smo imeli samo 20 tednov pouka.

Od 6. oktobra 18. l. do novega leta smo imeli pouk prekinjen vsled slabega stanja šolskega poslopja. Na dvakratno poročanje nadučitelja okrajnemu šolskemu svetu, da krajni šolski svet ničesar ne ukrene, da bi se zamogel pouk vršiti, se je slednjič med božičnimi počitnicami vendar, vendar šola z 9. tramovi podprla in 3. januarja smo pričeli s poukom, dočim smo tri dolge, lepe zimse mesece, ko so otroci samo šolarji, ne pa pastirji in kmetje, in se utegnje došli v šoli uspehi, lenarili vsled brezbrzičnosti krajnega šolskega sveta in vsled premale strogosti okrajnega šolskega sveta. Celo četrletje smo izgubili.

Potem smo imeli od 3. januarja do 5. februarja pouk, od tega dne pa zopet eno četrletje zaprto šolo, ker so se pojavile v občini črne koze. Dne 23. aprila smo slednjič zopet pričeli na novo. Istočasno s šolo pa se je pričela tudi paša, vsled česar udeležba pouka seveda mizerana. Po velikonočnih počitnicah in po zloglasnih tedanjih viniških dogodkih, pa nekateri starši, ki so protidinstično nahujskani, sploh niso več poslali svojih otrok v šolo, in sicer pod pretvezo, da ne marajo, da bi se njihovi otroci učili srbsko. Izkazovali smo nebroj zamud. V neki polovici meseca, jih je bilo izkazanih ravno 96. Krajni šolski svet pa ni od 2. polovice aprila, do druge polovice junija sklical nobene seje in tudi ni pozval naznanjenih strank in tako smo imeli čast in veselje, da smo poučevali vso pomlad in sploh ves čas, kar je še bilo šole, le tretjino otrok, dve tretjini sta redno manjkali. Starši so kmalu uvideli, da jim nihče ničesar neče, če so otroci v šoli ali doma, zato je bilo čimdalje večje število onih, ki svoje dece sploh več niso pokazali, drugi pa so jih pošiljali v šolo le takrat, kadar se jim je slučajno zljubilo tako, da je nastala prava konkordatska doba. (Kar se tiče obravnavanja zamud, se je enako godilo kakor pri nas, tudi v Adlešičih in v Starem trgu.)

Učiteljstvo je postalo nejevoljno vsled apatije krajnega in okrajnega šolskega sveta, a zamude smo izkazovali še nadalje. Pisali pa smo jih z nejevoljo in odporom, ker je bilo to neplodno delo, zato so bile dvakrat res manj lično spiseane. Pa kaj mislite, da nismo dobili zato nosa iz Črnomlja? O, bogme, smo ga in to potom krajnega šolskega sveta. To je bilo gotovo potrebno in s tem domovina rešena, makar se ni pomoglo k boljšemu obisku. Naj bi bili raje odstavili leni krajni šolski svet in občutno kaznovali par nemarnih strank, da bi se zboljšal obisk, nego da dele nosove delavne učiteljstvu. Povsod se pisari, kaj naj vse dela učiteljstvo, kako naj se dalje izobražuje, da bo vse boljše in boljše, a kaj pomaga, če pobiramo vso učenost z veliko žlico, če pa nimamo tega komu prodajati, ko načelujemo — praznim hišam. Hodila sem v šolo, da se usposobim za učiteljico-vzgojiteljico in to sem danes resnično s poklicom, pa verujte mi, da mi je žal, da ravno sedaj, ko smo se prerodili v Jugoslavijo, ko bi šele lahko vzgajala tako, kakor mi velela srce — prej nisem smela — nimam koga vzgajati, ker nihče več ne poseča šole. Krajni šolski svet ne stori ničesar, a okrajni zahteva samo lepo in precizno pisanih zamud, ka-

tere morajo biti točno oddane kraj. šol. svetu tudi v onem času, ko šole nimamo; ako ne, gorje!

Dobili smo v Črnomelj novega glavarja in jaz zelo želim, da bi napravil tudi pri šolstvu malo reda, kar upam, da se zgodi. Ako višje oblasti ne nastopajo proti podrejenim, goje s tem faktično boljše. Krajne šolske svete je treba prisiliti, da vrše natančno svoj posel. S tem, krajni šolski sveti ne vrše naloge višje oblasti, le-te trpe na ugledu pri ljudstvu.

Najbolje bi pa bilo, in čas je že, da se krajni šolski sveti sploh odstranijo, saj tvorijo pri šolskem vozu edino zavoro in drugega nič.

Jugoslavija, pomeji smeti, ki jih je pustila stara Avstrija! Poldka.

Glas učiteljstva na odbore učiteljskih društev. Prejeli smo sledeč dopis za objavo: »Učiteljska zborovanja učiteljskih društev naj se vrše na željo učiteljstva vedno prve dni meseca iz znanih, umljivih razlogov.

— Vse tovarišice maturantke učiteljskega v Ljubljani iz leta 1909 pozivljamo, da se izrečejo glede skupnega sestanka o priliki desetletnice. Da bi bilo mogoče prirediti ta sestanek še v času letošnjih počitnic, prosim, naj mi blagovolijo tovarišice prijaviti udeležbo in staviti eventualne nasvete, glede kraja in časa omenjenega sestanka tekom 14 dni. Naslov: Mara Est-Delakova, učiteljica na Rovih, p. Radomlje.«

— Petindvajsetletnica. Na zadnjo notico v »Uč. Tov.« glede 25 letnice so mi došla tako različna mnenja, da sam ne morem določiti ne časa, ne dneva. Da ustrežem vsem, predlagam: Snidimo se dne 6. avgusta v Ljubljani točno ob 9. uri zjutraj v »Prešernovi sobi« pri »Novem svetu«. Ko smo vsi skupaj se lahko odločimo, ali praznujemo naš dan prav intimno samo stanovski tovariši med seboj, če bi pa hoteli, pa lahko še ustrezno vabilu naših tovarišev gimnazijcev, ki obhajajo ta dan na Bledu in nas vabijo. Če smo točno ob 9. uri zjutraj vsi skupaj, imamo še dovolj časa. Torej 6. avgusta na snidenje! A. Rape.

— Ljubljansko učiteljstvo priredi prihodnji teden izlet v Kamniško Bistrico. Zbirališče na državnem kolodvoru v Šiški v torek 5. avgusta popoldne. Odhod z vlakom ob 15 uri 10 min. Iz Kamnika z vozom do Stranj (1 uro), od tod peš v Kamniško Bistrico (3 ure). Prednočevanje v koči. Drugo jutro izlet na Kamniško ali pa Kokrsko sedlo (po dogovoru.) Povratek v Ljubljano čez Kamnik ozir. Kranj. Ob neugodnem vremenu se preloži izlet za teden dni.

— Važno za učitelje vaditelje šol. naraščaja pri »Sokolu«. (Dopis.) Naučni minister Davidovič je ukazal v nekem posebnem slučaju, da morajo in smejo poučevati telovadbo šol. naraščaja, tako pri »Sokolu« kakor tudi pri »Orlu«, edino le učitelji pri teh društvih organizirani oziroma, morajo to telovadbo nadzorovati. S to odredbo je enkrat za vselej ovrženo mnenje, da lahko vsak poljuben vaditelj poučuje telovadbo šol. naraščaja. Upamo, da je v tem smislu rešil to zadevo tudi višji šolski svet v svoji zadnji seji dne 17. t. m. — Opomba uredn.: Mi do danes nismo bili obveščeni o kakem takim ukazu. Telovadni pouk naraščaja pri telovadnih društvih, smatramo pa za popolnoma interno zadevo društva, v katero se nima s silo umešavati — nihče. Starši popolnoma prostovoljno izročijo otroke temu ali onemu, telesni vzgoji in izobrazbi posvečenemu društvu, katerega pač oni zaupajo. To tudi potrjuje s podpisom posebne izjave, ki jo pri vstopu izroči otrok društvu načelniku. Je to torej popolnoma medsebojna zadeva staršev in društva. Če prevzame učiteljstvo, ki ni član društva pouk telovadbe naraščaja in nadziranje tega pouka v društvih je to vmešavanje v zadevo, ki bo telesni vzgoji našega naroda na kvar, dokler ni vse naše učiteljstvo temeljito upeljano in seznanjeno s Tyrševim telovadnim sistemom in drugimi modernimi sestavi. Naše stališče je: telovadbo naraščaja pri društvih naj vodi oni, ki je popolnoma izvežban in upeljan v moderni telovadni sestavi, v prvi vrsti oni, ki ima vaditeljski izpit, pa najsi bode po stanu učitelj ali ne! Z reformo telovadbe s strani naučne uprave, naj se pa začne pri telovadnih učnih knjigah, na učiteljskih in v šoli ter naj se v vse šole upelje telovadni pouk po modernem sestavi in nazivno slovu, preskrbi orodje in telovadnice: izven šole, naj se pa s šolske strani, pusti staršem — svoboda.

— Iz Borovelj pišejo: Ker so mnogi nemški hujskači, zapeljani domačini, zbežali, in ker so šole zaprte, je pri nas mnogo šolskih otrok, ki so brez pravega nadzorstva. Dobro bi bilo, ako bi